

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ
«29» серпня 2023 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

на тему «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів
хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки»
здобувача ступеня доктора філософії

Короткевич Ксенії Єгорівни

за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка від 29 серпня 2023 року

ПРИСУТНІ: 13 із 15 науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки та спеціальної освіти, а саме:

1. Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.

2. Окольніча Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

3. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

4. Філоненко Оксана Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

5. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

6. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

7. Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

8. Кашуба Людмила Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

9. Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

10. Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

11. Ляшенко Ростислав Олександрович, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

12. Нагорна Олена Василівна, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

13. Руденко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

На засіданні присутні:

1. Короткевич Ксенія Єгорівна, здобувач.

2. Лавриненко Світлана Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

З присутніх науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки та спеціальної освіти 3 доктори наук та 10 кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Голова засідання – Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.

СЛУХАЛИ: Доповідь Короткевич Ксенії Єгорівни «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник – Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 15 від 29 травня 2023 р.).

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, охарактеризувала об'єкт та предмет дослідження, виклала основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказала науково-практичну значущість роботи, зазначила про впровадження результатів дослідження.

Авторка зазначила, що відповідно до першого завдання у дисертації проаналізовано феноменологічну сутність понять «синергетика», «самоорганізація», «педагогічна самоорганізація», на тлі чого визначено поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін», що трактується у дослідженні як комплекс мотивовано-вольових дій активно-пізнавального характеру, спрямованих на реалізацію функцій самостійного, раціонального планування, самоуправління та самоконтролю щодо власної освіти з метою досягнення найбільш продуктивних результатів та ефективного особистісного, професійного і творчого саморозвитку та самореалізації в галузі хореографічного мистецтва.

Встановлено, що структуру умінь навчальної самоорганізації студентів-хореографів складають планувально-стратегічний (здатність чітко визначати цілі професійного навчання, активно мотивувати себе на освіту і самоосвіту,

планувати та обирати найбільш оптимальні засоби реалізації навчання, проектувати та прогнозувати можливі результати навчальної діяльності); управлінсько-регулятивний (уміння ефективно працювати з інформаційними джерелами, творчо розробляти та застосовувати різні види, форми і методи власної навчальної діяльності, управляти та здійснювати самоконтроль власної освіти) та інтроспективно-оцінний (уміння здійснювати самопостереження та самоаналіз, адекватно і критично оцінювати та інтерпретувати результати навчання, робити висновки щодо виправлення недоліків навчання та перспектив розвитку).

Відповідно до другого завдання обґрунтовано доцільність використання синергетичного, акмеологічного та компетентнісного наукових підходів як методологічних засад дослідження, встановлено логічність опори на спеціальні принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки, а саме: ціннісно-сислової регуляції діяльності, професійного самоменеджменту та індивідуалізації навчання.

Відповідно до третього завдання визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови, впровадження яких у процес фахової підготовки майбутніх викладачів хореографії забезпечує ефективний вплив на формування умінь навчальної самоорганізації, а саме: підвищення самомотивації до професійного самовдосконалення, активізація самостійної освітньої діяльності у різних формах організації (аудиторна, дистанційна, самопідготовка), стимулювання студентів до саморефлексії та аналізу власних навчальних дій.

Розроблено модель формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін, щомістить проєктивно-цільову (мета, наукові підходи та принципи, структурні компоненти), процесуально-змістову (система критеріїв та показників, педагогічні умови, етапи і методи навчання) та результативну складові, реалізація якої забезпечила логічне і планомірне досягнення запланованого результату.

Відповідно до четвертого завдання з'ясовано стан сформованості умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін на основі визначених критеріїв (прогностичного, операційного та рефлексійного), показників та рівнів (високий, середній, низький). Зафіксовано, що до застосування експериментальної методики більшість з них перебуває на низькому та середньому рівнях сформованості.

Відповідно до п'ятого завдання у ході формувального експерименту перевірено дієвість педагогічних умов та апробовано авторську методику формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін, що впроваджувались в освітній процес протягом трьох етапів: цілепокладального, функціонального та аналітичного, зміст кожного з яких був спрямований на послідовне формування компонентів структури означеного феномену. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи засвідчив наявність позитивної динаміки у рівнях сформованості в учасників експериментальної групи у порівнянні зі студентами

контрольної групи, що було підтверджено засобами математичної обробки числових даних (критерій Пірсона χ^2).

Виконане дослідження не вичерпує усіх аспектів визначеної проблеми, перспективним є подальше наукове осмислення та практична перевірка синергетичних процесів і явищ в галузі кінезіології хореографічної діяльності, вивчення психології самоорганізації освітнього простору майбутніх педагогів-танцівників, розробка питань організації фахової підготовки студентів-хореографів на засадах професійного самоменеджменту тощо.

По доповіді було задано **10 запитань**, на які доповідачка дала правильні і ґрунтовні відповіді. Питання задавали:

Окольнича Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Ксеніє Єгорівно, поясніть як синергетичний та компетентнісний діяльнісний підходи сприяли реалізації завдань дослідження?

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Синергетичний підхід виступає у вітчизняній і світовій педагогічній науці як нова форми проектування, оптимізації та інтенсифікації освітніх систем, оскільки проголошує становлення й розвиток особистості на засадах саморозвитку; передбачає неперервний і спрямований процес освіти, самоосвіти, самореалізації протягом усього життя; актуалізує самостійне знаходження суб'єктом навчання особистісних смислів та реалізацію творчого потенціалу у професійній сфері; націлює на оволодіння сучасними методами вирішення освітніх проблем; підкреслює актуальність впровадження процесів кооперації як основи самоорганізації освіти на всіх рівнях розвитку. Однією з важливих компетенцій сучасного фахівця є здатність самостійно здобувати знання, творчо і продуктивно використовувати їх у різних умовах. Компетентнісний підхід обґрунтовує, що професійна підготовка націлена на формування фахівця як компетентного працівника, озброєного актуальними знаннями, вміннями та навичками, серед яких уміння самоорганізації є наскрізними та слугують для вирішення професійних проблем, постійної і безперервної самоосвіти, планування та самореалізації власного життя, досягнення успіху.

Окольнича Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Ксеніє Єгорівно, які спеціальні принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки Ви розглядаєте у дослідженні?

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. У дисертації обґрунтовано доцільність опори на спеціальні принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки. Принцип ціннісно-сислової регуляції діяльності розкриває закономірності глибокого осягнення особистісних смислів, ціннісних значень і процесів у навчальній діяльності на основі внутрішньої самоорганізації та самопізнання. Принцип професійного самоменеджменту визначає становлення самодіяльної особистості, яка у навчанні набуває досвіду усвідомленого і раціонального управління власним життям і творчим

саморозвитком. Принцип індивідуалізації навчання розкриває закономірності навчання, коли індивідуальні здібності та якості студентів уможливають застосування різноманітних факторів педагогічного впливу з метою активізації їх самоорганізаційного потенціалу.

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Ксеніє Єгорівно, уточніть показники виокремлених Вами прогностичного, операційного та рефлексійного критеріїв.

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. На основі структурних компонентів умінь навчальної самоорганізації студентів-хореографів з метою оцінки та інтерпретації стану сформованості означеного феномену було розроблено систему критеріїв, в яку увійшли прогностичний (показники: міра навчальної умотивованості як спрямованості студентів-хореографів на удосконалення професійної підготовки; здатність до визначення далекоглядних і поточних цілей освіти, самостійного прогнозування, планування, розподілу навчальної діяльності); операційний (показники: ступінь вольових зусиль студентів у практичній реалізації навчальних дій на основі самостійно обраних або розроблених засобів, методів і прийомів ефективної організації своєї праці, оптимального використання навчального часу, рівень мобільності в реалізації функції самоуправління та самоконтролю у навчально-теоретичній та навчально-виконавській діяльності у їх різних видах і формах) та рефлексійний (показники: міра здатності до поточного і зверненого у минуле самоспостереження та самоаналізу власних дій, думок, поведінки і станів у навчанні, а також їх адекватного оцінювання і тлумачення (саморефлексія), ступінь активності щодо роботи над власними помилками і недоліками у навчанні та їх корекцією, виправленням) критерії.

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Ксеніє Єгорівно, коротко схарактеризуйте рівні сформованості умінь навчальної самоорганізації.

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Високий рівень сформованості умінь навчальної самоорганізації передбачає: самостійне виявлення студентами свідомого внутрішнього переконання у виборі майбутньої професії та спрямованої умотивованості на досягнення цілей особистісної самореалізації в галузі хореографічного мистецтва; прагнення на основі власної волі і незалежного мислення брати на себе повну відповідальність за процес і результати свого навчання; вміння користуватись та самостійно розробляти нові ергономічні (часово-ощадливі та раціонально-витратні) способи і засоби освітньої та самоосвітньої діяльності, планувати її зміст та перебіг. Студенти цього рівня демонструють активно-зацікавлене ставлення до процесу навчання, націлені на самопізнання себе як суб'єкта мистецької освіти і творчої особистості, здатність до глибокого самоаналізу та самопізнання власних дій і станів. Середній рівень сформованості умінь навчальної самоорганізації відображає, що студенти цієї групи в цілому усвідомлюють і відчувають мотивацію власної професійної освіти, планують досягти певних успіхів у

фаховій діяльності, проте іноді їм бракує внутрішньої сили, творчого спрямування для реалізації власних цілей і задач. Час від часу студентам не вистачає знань і практичних навичок щодо оптимальної організації свого навчального простору, здатності самостійно обирати та застосувати дієві освітні методи і прийоми, реалізувати і контролювати самоосвітню діяльність, адекватно оцінювати її результати. Самоорганізаційний потенціал представників цієї групи є доволі значним, проте для його реалізації необхідно докласти більше власних зусиль, підвищити ініціативність, відповідальність і дисциплінованість, переосмислити вагомість своєї ролі як активного учасника освітнього процесу і проектувальника власного життя. Низький рівень сформованості умінь навчальної самоорганізації демонструють студенти, які практично не спроможні цілісно утримувати в полі зору, прогнозувати, відстежувати та контролювати процес своєї освіти. Реалізація їх навчання виражається через репродуктивні види і форми, а пасивна поведінка і відсутність власної ініціативи, призводить до незадовільних навчальних результатів. Самоорганізація цих студентів виражається переважно у звичці відвідувати лекції та заняття, формально бути учасником процесу та виконувати базовий навчальний мінімум. Представники цієї групи не здатні до активних самостійних вчинків і пропозицій, творчого пошуку і самопізнання власних можливостей у навчанні, керування своїми емоціями і діями з метою підвищення освітніх досягнень.

Ляшенко Ростислав Олександрович, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ксеніє Єгорівно, розкрийте основні етапи формувального експерименту.

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Формувальний експеримент був організований у три етапи. На першому, цілепокладальному етапі у процес фахової підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін було впроваджено: метод «розумних» цілей, метод розстановки професійних цілей, Планер студента-хореографа, Тренінг «Мистецтво самореалізації». На другому, функціональному етапі було використано: Вебінар-тренінг з основ біорегуляції, метод підбору індивідуальних інструментів розвитку хореографічного образу, метод інтерактивної самоосвіти, метод організації навчального змісту та метод створення танцювальної композиції за принципом випадковості. На третьому, аналітичному етапі у процес навчальної діяльності було впроваджено метод Електронного щоденника з елементами психосоматики, метод інтервального порівняння за відео-характеристиками, написання есе-роздуму.

Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ксеніє Єгорівно, розкрийте шляхи реалізації педагогічної умови «стимулювання студентів до саморефлексії та аналізу власних початкових дій».

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Педагогічна умова стимулювання студентів до саморефлексії та аналізу власних початкових дій спрямована на посилення уваги студентів до внутрішнього світу, розвитку здатності самодіагностики, самоаналізу та самооцінки своїх почуттів,

фізіологічних і психічних станів, навчальних дій для їх подальшої корекції та удосконалення. Реалізація даної умови буде ефективною на основі методів: розвитку вмінь самодіагностики та самоспостереження; ведення електронного щоденника з елементами психосоматики для самопізнання властивостей організму та індивідуального вибору динаміки та складності тренувань; методу самоаналізу та самооцінки виконання хореографічних творів та ін.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ксеніє Єгорівно, уточніть експериментальну базу Вашого дослідження та кількість респондентів, що взяли участь у експерименті?

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Дослідно-експериментальну роботу проведено в Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова, Сумському державному університету імені А. С. Макаренка. В експериментальній роботі взяли участь 124 студенти.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ксеніє Єгорівно, які методи Ви використовували під час проведення дослідно-експериментальної роботи?

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Методи діагностики стану сформованості умінь навчальної самоорганізації студентів-хореографів (педагогічне спостереження, бесіда, тестування, опитування, аналіз процесу і результатів навчання та ін.); проєктивні методи для вивчення та інтерпретації реальних цілей, мотивів, можливостей і потреб суб'єктів освітньої діяльності; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) для відстеження динаміки сформованості досліджуваного феномену, перевірки ефективності розроблених педагогічних умов та методики формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін; статистичні: числові і графічні методи фіксації експериментальних даних; кількісної та якісної обробки та обчислення (за допомогою математичних формул) результатів педагогічного експерименту для перевірки ефективності розробленої методики та підтвердження вірогідності отриманих даних.

Завітренко Долларес Жораївна, старший викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Ксеніє Єгорівно, Вами сформульована така педагогічна умова, як «підвищення самомотивації студентів до професійного самовдосконалення». Розкрийте шляхи реалізації цієї умови.

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Педагогічна умова підвищення самомотивації студентів до професійного самовдосконалення спрямовує студентів на розвиток здатності автономно, на основі вольових зусиль та звернення до внутрішніх ресурсів свідомості визначати мотиви, цілі та задачі своєї освіти, постійно удосконалюючи їх. Реалізація визначеної педагогічної умови повинна забезпечуватись застосуванням методів, спрямованих на підвищення у студентів мотивації на здобуття якісної освіти, вмінь самостійно визначати стратегічні і поточні освітні цілі, планувати щоденну навчальну

діяльність, а також тренінгів на підвищення особистісної (психічної) самоорганізації та проектування подальшої самореалізації в житті та професії.

Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор. Шановна Ксеніє Єгорівно, розкрийте переваги дистанційного навчання майбутніх викладачів хореографічних дисциплін.

Короткевич К. Є.: Дякую за запитання. Дякую за запитання. Головні переваги навчання у дистанційному режимі за допомогою інтернет-комунікації полягають у можливості студентів реалізувати постійну та безперебійну комунікацію з усіма учасниками навчальної діяльності, здійснювати навчання незалежно від місця знаходження, творчо розвивати і використовувати особистісний потенціал. Більшість цих видів діяльності здійснюється на основі самоорганізації та самоуправління власною роботою, оскільки студент сам працює за своїм персональним комп'ютером із застосуванням специфічних засобів інтернет навчання.

Участь у дистанційних формах навчання майбутніх викладачів хореографічних дисциплін потребує активної самостійності, підготовленості, інтернет-компетентності, оволодіння певними практичними вміннями роботи з інтернет ресурсами, розвитку умінь використовувати віртуальні можливості для реалізації продуктивного онлайн навчання з урахуванням специфіки хореографічної, зокрема виконавської діяльності. Крім того, такого роду діяльність сприяє удосконаленню самоорганізаційних якостей студентів, оскільки без проявів їх самоорганізації та психічної активності у процесі інтернет навчання її реалізація стає ускладненою. Підготовка і проведення онлайн-занять вимагає багатосторонньої та багатовекторної взаємодії, синхронної або асинхронної співпраці учасників початкової комунікації на основі комп'ютерної грамотності і культури спілкування, вмінь продуктивно використовувати ресурси мережі, здатності налаштовувати електронну апаратуру та ефективно нею користуватися.

Виступи присутніх.

З характеристикою наукової зрілості здобувача виступив **науковий керівник доктор педагогічних наук, професор Філоненко О. В.**, яка відзначила, що у процесі підготовки за освітньо-науковою програмою за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки Короткевич Ксенія Єгорівна повністю виконала індивідуальний навчальний план, набула належні теоретичні знання, уміння й навички, сформувала теоретичні та науково-пошукові компетентності дослідника, достатні для бачення нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної діяльності.

Актуальність виконаного дисертаційного дослідження здобувач пояснює тим, що формування важливих для професійної самореалізації якостей особистості, її здатності до самоствердження в обраній спеціальності пов'язані з уміннями самостійно організовувати свою навчальну діяльність на основі персональної відповідальності, усвідомленості і націленості на високі результати, максимальної реалізації внутрішніх сил, творчої активності тощо. Вирішення даної проблеми можливе шляхом переходу з інформаційно-

предметного на особистісно-цільовий вектор навчання, з правом делегування студентам можливостей самостійно визначати та контролювати власну навчальну діяльність, керувати нею і здійснювати самооцінку її результатів.

У галузі професійної підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін уміння самостійно організувати власну початкову діяльність розцінюються як важлива фахова компетентність і засіб удосконалення професійної освіти та обумовлюються особливостями змісту, видів і форм художньо-пізнавальної, репетиційно-тренувальної та творчо-виконавської діяльності. В основі самоорганізації навчання студентів-хореографів лежать складні психічні процеси цілісного осмислення та застосування у навчанні власних інтелектуальних, психомоторних, вольових та емоційних проявів та володіння необхідними практичними засобами раціонально-продуктивної освітньої праці.

Доцільність дослідження формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографії визначається існуванням суперечностей між: специфічним художнім змістом фахової підготовки студентів-хореографів та недооцінкою його потенціалу у формуванні умінь навчальної самоорганізації; суттєвим збільшенням обсягу навчальної інформації, урізноманітнення змісту, видів і форм освітньої діяльності та необхідністю їх швидкого і раціонального опанування; посиленням особистісної ролі суб'єктів навчання у здобутті хореографічної освіти та недостатнім делегуванням їх повноважень для самостійного вирішення навчальних проблем і завдань; прагненням студентів самостійно організувати та спрямувати себе на освітню діяльність та відсутністю відповідних знань, досвіду і практичних навичок самоосвіти, саморефлексії.

Здобувач на належному рівні оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, що знайшло реалізацію в процесі проведення ним педагогічного дослідження, результати якого мають теоретичне та практичне значення, наукову новизну, яка полягає в тому, що вперше:

Визначено сутність поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін» (як комплекс мотивовано-вольових дій активно-пізнавального характеру, спрямованих на реалізацію функцій самостійного, раціонального планування, самоуправління та самоконтролю щодо власної освіти з метою досягнення найбільш продуктивних результатів та ефективного особистісного, професійного і творчого саморозвитку та самореалізації в галузі хореографічного мистецтва); виокремлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови (підвищення самомотивації студентів до професійного самовдосконалення; активізація самостійної освітньої діяльності студентів-хореографів у різних формах організації навчання (аудиторна, дистанційна, самопідготовка); стимулювання майбутніх викладачів хореографічних до саморефлексії та аналізу власних початкових дій) формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки; розроблено й апробовано авторську методику формування

умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Уточнено сутність понять «синергетика», «самоорганізація», «педагогічна самоорганізація» в контексті проблеми дослідження; конкретизовано шляхи реалізації потенціалу самоорганізації в системі професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін.

Подальшого розвитку набули зміст, форми, засоби та методи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Здобувачем визначено, що структуру умінь навчальної самоорганізації студентів-хореографів складають планувально-стратегічний (здатність чітко визначати цілі професійного навчання, активно мотивувати себе на освіту і самоосвіту, планувати та обирати найбільш оптимальні засоби реалізації навчання, проектувати та прогнозувати можливі результати навчальної діяльності); управлінсько-регулятивний (уміння ефективно працювати з інформаційними джерелами, творчо розробляти та застосовувати різні види, форми і методи власної навчальної діяльності, управляти та здійснювати самоконтроль власної освіти) та інтроспективно-оцінний (уміння здійснювати самостереження та самоаналіз, адекватно і критично оцінювати та інтерпретувати результати навчання, робити висновки щодо виправлення недоліків навчання та перспектив розвитку).

Дисертантом обґрунтовано доцільність використання синергетичного, акмеологічного та компетентнісного наукових підходів як методологічних засад дослідження, обґрунтовано логічність опори на спеціальні принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки, а саме: ціннісно-сміслової регуляції діяльності, професійного самоменеджменту та індивідуалізації навчання.

Розроблено педагогічні умови, впровадження яких у процес фахової підготовки майбутніх викладачів хореографії забезпечує ефективний вплив на формування умінь навчальної самоорганізації, а саме: підвищення самомотивації до професійного самовдосконалення, активізація самостійної освітньої діяльності у різних формах організації (аудиторна, дистанційна, самопідготовка), стимулювання студентів до саморефлексії та аналізу власних навчальних дій.

Представлено організаційно-методичну модель формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін, що містить проєктивно-цільову (мета, наукові підходи та принципи, структурні компоненти) та процесуально-змістову (система критеріїв та показників, педагогічні умови, етапи і методи навчання) складові, реалізація якої забезпечила логічне і планомірне досягнення запланованого результату.

За розробленими критеріями (прогностичним, операційним та рефлексійним) здійснено перевірку стану сформованості та визначено три рівня (високий, середній, низький) сформованості умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін. Зафіксовано, що до

застосування експериментальної методики більшість з них перебуває на низькому та середньому рівнях сформованості.

У ході формувального експерименту перевірено дієвість педагогічних умов та апробовано авторську методику формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін, що впроваджувались в освітній процес протягом трьох етапів: цілепокладального, функціонального та аналітичного, зміст кожного з яких був спрямований на послідовне формування компонентів структури означеного феномену. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи засвідчив наявність позитивної динаміки у рівнях сформованості в учасників експериментальної групи у порівнянні зі студентами контрольної групи, що було підтверджено засобами математичної обробки числових даних (критерій Пірсона χ^2).

Представлення результатів наукової роботи К. Є. Короткевич, кількість та обсяг публікацій, їх повнота щодо розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо дисертаційних праць, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії. У висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дисертанта, які відображають основний зміст розділу.

Апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною працею здобувача. Усі наукові результати, викладені в роботі, отримані автором особисто. У дослідженні використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується посиланням на джерело опублікування.

З огляду на вище зазначене, вважаю, що дисертаційне дослідження К. Є. Короткевич є актуальним, самостійним, таким, що розкриває новий напрямок досліджень формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

У процесі виконання дослідження здобувач показав себе як свідомий, творчий, спроможний до вирішення наукових завдань дослідник.

Отже, здобувач повністю виконав відповідну освітньо-наукову програму та підготував дисертацію на належному науковому рівні.

Вважаю, що дисертаційна робота на тему «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Короткевич Ксенія Єгорівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації Короткевич Ксенія Єгорівни виступили рецензенти:

– доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Дубінка М. М., який зазначив, що вивчення тексту дисертації Короткевич К. Є. засвідчує, що її авторка звернулася до актуальної проблеми дослідження, переконливо довела важливість формування умінь навчальної самоорганізації у процесі фахової підготовки та здатність майбутніх викладачів хореографічних дисциплін до її здійснення.

Варто зазначити, що текст дисертації комплексно охоплює широке коло питань стовно виконання поставлених завдань дослідження з опорою на значний обсяг відповідних інформаційних джерел та чітко сконцентровану наукову позицію автора.

Робота має наукову новизну і теоретичну значущість. Обґрунтовані в ній положення, узагальнення і висновки надзвичайно важливі для визначення стратегічних орієнтирів формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Короткевич К. Є. коректно й чітко сформулювала мету, завдання, гіпотезу, окреслила методи дослідження, що дозволило їй визначити найбільш ефективні підходи до організації наукового пошуку.

Не викликає заперечень й логіка подання результатів дослідження; структурування матеріалу та його представлення у трьох розділах дисертації дозволило здобувачці ґрунтовно й послідовно розкрити проблему формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Як вимагає логіка, в першому розділі – «Теоретичні основи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» – схарактеризовано результати вивчення численних наукових праць, що дозволило розкрити феноменологічну сутність понять «синергетика», «самоорганізація», «педагогічна самоорганізація». Глибокий аналіз наукових джерел дозволив Короткевич К. Є. дійти обґрунтованого висновку про вагомість досліджуваного феномену «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін». Дослідницею сформульоване авторське розуміння сутності окресленого поняття та здійснено його структурно-компонентний аналіз (планувально-стратегічний; управлінсько-регулятивний; інтроспективно-оцінний).

У другому розділі – «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» – Короткевич К. Є. обґрунтовано доцільність використання синергетичного, акмеологічного та компетентнісного наукових підходів як методологічних засад дослідження та зацентровано увагу на важливості опори на спеціальні принципи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки. Автором теоретично визначено педагогічні умови впровадження яких у процес фахової підготовки майбутніх викладачів хореографії забезпечує ефективний вплив на формування

умінь навчальної самоорганізації (підвищення самомотивації студентів до професійного самовдосконалення; активізація самостійної освітньої діяльності студентів-хореографів у різних формах організації навчання (аудиторна, дистанційна, самопідготовка); стимулювання майбутніх викладачів хореографічних до саморефлексії та аналізу власних начальних дій).

Цінним у роботі є представлення дослідницею моделі формування вмінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін, що містить проєктивно-цільову (мета, наукові підходи та принципи, структурні компоненти), процесуально-змістову (система критеріїв та показників, педагогічні умови, етапи і методи навчання) та результативну складові, реалізація якої забезпечила логічне і планомірне досягнення запланованого результату.

Докладно представлено й аналіз критеріїв (прогностичного, операційного та рефлексійного) та показників, на базі чого здобувачкою виявлено та ґрунтовно схарактеризовано рівні (високий, середній, низький) формування вмінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі їх професійної підготовки з урахуванням запропонованих у дослідженні педагогічних умов.

Не викликає заперечень й організація експерименту, результати якого наводяться у третьому розділі дисертації – «Дослідно-експериментальна робота з формування вмінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки», у якому експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування вмінь навчальної самоорганізації та апробовано авторську методику формування цих вмінь у майбутніх викладачів хореографічних дисциплін. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи засвідчив наявність позитивної динаміки у рівнях сформованості в учасників експериментальної групи у порівнянні зі студентами контрольної групи, що було підтверджено засобами математичної обробки числових даних (критерій Пірсона χ^2).

Всі наукові положення й висновки дисертації є повно обґрунтованими.

Робота має практичне значення, яке полягає в тому, що науково обґрунтовані педагогічні умови експериментально перевірено й частково впроваджено в освітній процес протягом трьох етапів: цілепокладального, функціонального та аналітичного, зміст кожного з яких був спрямований на послідовне формування компонентів структури означеного феномену.

Цінним у роботі є розробка та апробація дисертанткою авторської методики формування вмінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Зміст роботи доповнюється завдяки представленню матеріалів через рисунки (13), таблиці (18), додатки (8).

Вагомими, що відповідають сучасним вимогам, є впровадження та оприлюднення результатів дисертаційного дослідження. Як підтвердження цього є їх належна апробація на конференціях різного рівня.

Результати дисертаційної роботи висвітлено у 9 публікаціях автора, з них 7 – одноосібних, з-поміж яких: 4 статті – у наукових фахових виданнях

України; 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, що включене до наукометричної бази Scopus; 4 статті – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Отже, представлення результатів дослідження, кількість та обсяг публікацій, їх повнота розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо наукових робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Виходячи із зазначеного, є підстави вважати дисертаційну роботу Короткевич К. Є. дослідженням, що має теоретичну і практичну значущість та свідчить про вміння автора виявляти й ґрунтовно досліджувати актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у системі вищої освіти. Водночас робота Короткевич Ксенії Єгорівни не позбавлена деяких неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. На нашу думку, потребує більшої структуризації зміст п.1.1. щодо представлення категорії «самоорганізація» та її похідних. При цьому варто більший акцент зробити на її педагогічній складовій, деталізувавши поняття «навчальна самоорганізація».

2. При розкритті другої педагогічної умови варто більший акцент зробити на специфіці навчання та здійснення самоосвітньої діяльності студентами-хореографами в умовах дистанційної освіти (розкрити спрямованість інтернет-ресурсів та комунікації щодо формування, наприклад, хореографічно-виконавських умінь тощо).

3. Доречно було б деталізувати представлені показники зазначених критеріїв сформованості вмінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографії.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота на тему «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Короткевич Ксенія Єгорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

– доцент кафедри мистецької освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Лавриненко С. О., яка зазначила, що в дисертаційне дослідження Короткевич Ксенії Єгорівни на тему «Формування умінь навчальної

самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» є актуальним та своєчасним. Одним із пріоритетним завдань вищої школи, в тому числі будь-якого вищого навчального закладу, є підготовка генерації фахівців, що мають високу професійну компетентність, інноваційне мислення, вміють орієнтуватися в сучасних технологіях, генерувати творчі ідеї та втілювати мистецькі задуми. Тому обґрунтовані в роботі положення, узагальнення і висновки надзвичайно важливі для визначення стратегічних орієнтирів підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Хореографія».

Зміст дисертації в цілому характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. За допомогою чітких визначень понять, проведеної систематизації та класифікації тощо, автору вдалося досить аргументовано висловити свою думку щодо проблеми формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки. Загалом дисертація становить цілісне і повністю завершене наукове дослідження із абсолютно чіткими висновками.

У дисертації чітко визначено об'єкт і предмет дослідження. Дисертантка досить вдало сформулювала мету дисертаційної роботи, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов та методики формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Матеріали дисертації мають практичне значення. Ефективність запропонованої методики є експериментально підтвердженою. Зміст і результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для доповнення і оновлення змісту фахових (теоретичних і виконавських) дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки бакалавра за спеціальністю 024 Хореографія, а саме: «Історія хореографічного мистецтва», «Практикум з хореографічної підготовки», «Методика роботи з дитячим хореографічним колективом», різних видів педагогічної практики, для написання науково-методичних праць.

Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний номер 0116U003481). Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 15 від 29 травня 2023 р.).

Основні результати дисертації висвітлено у 9 публікаціях автора, з них 8 – одноосібні, з-поміж яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – у зарубіжному науковому журналі, який включено у наукометричну базу Scopus; 4 тези – у матеріалах науково-практичних конференцій (1 тези – у співавторстві).

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку бібліографії, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 236 сторінки. Робота містить 13 рисунків, 18 таблиць, 8 додатків. Список використаних джерел налічує 192 найменування, з яких 10 іноземними мовами.

Результати дослідження подані логічно та структуровано. Так у першому розділі – «Теоретичні основи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» було проаналізовано феноменологічний, синергетичний, загальнонауковий та міждисциплінарний аспекти самоорганізації, визначено особливості реалізації педагогічної самоорганізації в системі освіти на особистісному та діяльнісному рівнях, уточнено сутність поняття самоорганізації особистості стосовно її навчальної діяльності та розроблено авторське визначення поняття «навчальна самоорганізація особистості». Розкрито сутнісні характеристики та розроблено структуру умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін в контексті вимог до професійної підготовки фахівців вказаного профілю та з урахуванням психологічних, педагогічних та особистісних чинників впливу на формування визначеного феномену.

У матеріалах другого розділу – «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» – містять обґрунтування методологічних засад як системи наукових засобів вивчення проблеми формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки. У розділі розроблено педагогічні умови формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін: підвищення самомотивації до професійного самовдосконалення, активізація самостійної освітньої діяльності у різних формах навчання, стимулювання до саморефлексії та оцінки власних навчальних дій.

Грунтовно і логічно була організована експериментальна частина роботи, результати якої чітко викладені у третьому розділі дослідження – «Дослідно-експериментальна робота з формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки». Шляхом поетапної роботи було підтверджено, що процес формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін буде ефективним внаслідок реалізації у процесі фахової підготовки методики та сукупності визначених педагогічних умов.

На нашу думку, висновки до розділів і загальні висновки є чіткими та логічно аргументованими, містять коректні узагальнення, їх зміст переконує у тому, що дисертантка досягла поставленої мети дослідження і виконала поставлені завдання.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності.

Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Високо та позитивно оцінюючи наукове та практичне значення представленого дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження та побажання:

1. У дисертаційному дослідженні проводиться детальний аналіз проблеми формування умінь навчальної самоорганізації як загальнонаукової проблеми. Не достатня увага приділена аналізу поняття «свідомість» і її вплив на процеси формування зазначених умінь.

2. У роботі зазначено, що на третьому етапі формувального експерименту у процес навчальної діяльності було впроваджено метод Електронного щоденника з елементами психосоматики, проте поняття «психосоматика» і його роль у формування умінь навчальної самоорганізації не достатньо розкриті.

3. Робота набула б ще більшої практичної значущості у разі розробки автором конкретних практичних рекомендацій щодо доповнення змісту фахових (теоретичних і виконавських) дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки бакалавра за спеціальністю 024 Хореографія.

Разом із цим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукової цінності рецензованого дослідження.

Загальний висновок. Актуальність теми, самостійність і завершеність здійсненого дослідження, наукова новизна і практична значущість одержаних результатів, аналіз опублікованих наукових праць дає підстави зробити такий загальний висновок: дисертаційна робота на тему «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Короткевич Ксенія Єгорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації також виступили:

Професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор Савченко Н. С. вказала, що у роботі чітко сформульовано позиції, що обумовили вибір теми. Адже у галузі професійної підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін уміння самостійно організувати власну початкову діяльність розцінюються як важлива фахова компетентність і засіб удосконалення професійної освіти та обумовлюються особливостями змісту, видів і форм художньо-пізнавальної, репетиційно-тренувальної та творчо-виконавської діяльності. В основі самоорганізації навчання студентів-хореографів лежать складні психічні процеси цілісного осмислення та застосування у навчанні власних інтелектуальних, психомоторних, вольових та емоційних проявів та володіння необхідними практичними засобами раціонально-продуктивної освітньої праці.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Заслуговує на увагу широка джерельна база та апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях різних рівнів.

Дослідницею вперше визначено сутність поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін»; виокремлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови (підвищення самомотивації студентів до професійного самовдосконалення; активізація самостійної освітньої діяльності студентів-хореографів у різних формах організації навчання (аудиторна, дистанційна, самопідготовка); стимулювання майбутніх викладачів хореографічних до саморефлексії та аналізу власних начальних дій) формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки; розроблено й апробовано авторську методику формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки;

Савченко Н. С. підтримала рецензентів і відзначила, що дисертаційне дослідження слід оцінити позитивно та рекомендувати його до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор Окольніча Т. В. зазначила, що дисертаційне дослідження Короткевич К. Є. «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» є самостійним завершеним дослідженням актуальної проблеми сучасної професійної освіти.

Структура дисертації Короткевич К. Є. логічно продумана, розглянуті наукові положення вірогідні, що забезпечується їх теоретичною обґрунтованістю, використанням комплексу методів, адекватних меті й завданням дослідження. Дисертаційна робота містить у своїй структурі три розділи, кожний із яких характеризується певним внеском у розвиток означеної проблеми.

У дисертації представлено теоретичне обґрунтування і запропоновано нове вирішення проблеми формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Робота відзначається практичною спрямованістю. : експериментально підтвердженою ефективністю запропонованої методики та її спрямованістю на підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю; перспективністю використання матеріалів, висновків і експериментальних даних дослідження для доповнення і оновлення змісту фахових (теоретичних і виконавських) дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки бакалавра за спеціальністю 024 Хореографія, а саме: «Історія хореографічного мистецтва», «Практикум з хореографічної підготовки», «Методика роботи з

дитячим хореографічним колективом», різних видів педагогічної практики, для написання науково-методичних праць.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Високо оцінюючи результати дослідження, Окольніча Т. В. підтримала думку рецензентів, що дисертаційне дослідження слід оцінити позитивно та рекомендувати його до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Ляшенко Р. О. наголосив на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, на науковій новизні дослідження.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Отримані в процесі дослідження результати дали дисертантці підстави для формулювання аргументованих висновків.

Ляшенко Р. О. підтримав рецензентів і зазначив, що дисертаційна робота Короткевич К. Є. є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент Краснощок І. П. дала позитивну оцінку дисертаційному дослідженню в цілому. Зазначила, що Короткевич К. Є. комплексно й всебічно висвітлила наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. Дослідження Короткевич К. Є. є актуальним у контексті удосконалення підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Схвалення заслуговує вирішення в роботі низки дослідницьких завдань, а саме: здійснено теоретичний аналіз понять «самоорганізація», «синергетика», «навчальна самоорганізація» й визначити сутність та структуру поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін»; проаналізовано методологічні підходи та принципи формування умінь навчальної самоорганізації студентів-хореографів у процесі фахової підготовки; визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови й розроблено модель професійної формування умінь навчальної самоорганізації

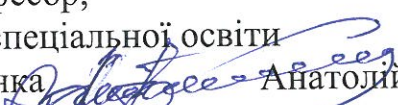
майбутніх викладачів хореографічних дисциплін; з'ясовано стан сформованості умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін на основі визначених критеріїв, показників та рівнів; здійснено дослідно-експериментальну перевірку ефективності методики формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Краснощок І. П. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Короткевич Ксенії Єгорівни «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Заслухавши і обговоривши доповідь Короткевич Ксенії Єгорівни, а також за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на засіданні кафедри педагогіки та спеціальної освіти, прийнято **висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» здобувача ступеня доктора філософії Короткевич Ксенії Єгорівни за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки**

Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка **Анатолій РАЦУЛ**

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка **Микола ДУБІНКА**

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка **Світлана ЛАВРИНЕНКО**

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» здобувача ступеня доктора філософії Короткевич Ксенії Єгорівни за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми. У державних нормативних документах України (Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закони України «Про освіту» (2017), Стандарт вищої освіти з підготовки бакалаврів хореографії (2020)) та у концепції Ради Європи «The Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework» (2007), що визначає ключові компетенції сучасного європейця для навчання протягом життя, вказується, що сьогодні суспільні очікування пов'язані з професійної підготовкою викладачів нової формації, мобільних та здатних до активного і творчого пошуку, планування та розробки власної стратегії навчання, продуктивної самостійної діяльності, креативності, організації безперервної самоосвіти протягом всього життя.

Формування важливих для професійної самореалізації якостей особистості, її здатності до самоствердження в обраній спеціальності пов'язані з умінями самостійно організувати свою навчальну діяльність на основі персональної відповідальності, усвідомленості і націленості на високі результати, максимальної реалізації внутрішніх сил, творчої активності тощо. Вирішення даної проблеми можливе шляхом переходу з інформаційно-предметного на особистісно-цільовий вектор навчання, з правом делегування студентам можливостей самостійно визначати та контролювати власну навчальну діяльність, керувати нею і здійснювати самооцінку її результатів.

У галузі професійної підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін уміння самостійно організувати власну початкову діяльність розцінюються як важлива фахова компетентність і засіб удосконалення професійної освіти та обумовлюються особливостями змісту, видів і форм художньо-пізнавальної, репетиційно-тренувальної та творчо-виконавської діяльності. В основі самоорганізації навчання студентів-хореографів лежать складні психічні процеси цілісного осмислення та застосування у навчанні власних інтелектуальних, психомоторних, вольових та емоційних проявів та володіння необхідними практичними засобами раціонально-продуктивної освітньої праці.

Загальнонаукові основи теорії самоорганізації (синергетики), зокрема в контексті використання її ідей в педагогіці, соціальних науках досліджуються в роботах таких науковців: В. Андрущенко, В. Будз, О. Вознюк, О. Дзьобань, І. Добронравова, Г. Краєвська, В. Кремень, В. Лутай, Т. Новаченко, О. Робуль, R. Ben-Yshai, I. Takatoshi та ін. Вивченню психічних механізмів самоорганізації суб'єкта навчання на рівні особистісних структур присвячені психологічні праці Е. Балашова, Т. Довгої, Л. Дзюбка, Л. Калініної, М. Лила, Т. Приходько, М. Савчин, О. Бреусенко-Кузнєцова, А. Телецької, В. Циби та ін.

Проблеми професійної підготовки фахівців на засадах самоорганізації розглядають у своїх у роботах В. Арешонков, Ж. Вірна, О. Дубасенюк, Н. Дуднік, А. Килівник, А. Лісниченко, О. Малихін, Н. Мачинська, Н. Мирончук, В. Наумчук, В. Савуляк, О. Тесленков, В. Фрицюк, А. Bain, R. Bolman, J. Jannsen, A. Reid, R. Koper, P. Petocz, R. Pinner, C. Tattersall, B. Van Den Berg, W. Zhang та ін. Дослідження Я. Бойко, А. Голіцина, Л. Гордійчук, М. Дубінки, Л. Журавської, Є. Кулика та ін. присвячені вивченню сутнісних характеристик самостійної діяльності та самоосвіти студентів як засобу безперервного і спрямованого учіння та професійного самовдосконалення.

Питання використання ідей самоорганізації у професійній освіті майбутніх викладачів мистецьких дисциплін розглядаються у наукових працях В. Орлова, Л. Паньків, О. Соколової, Хань Юйцень, Яо Ямін та ін. Окремі аспекти удосконалення професійної підготовки викладачів хореографічних дисциплін, зокрема, підвищення рівня навчальної мотивації, самостійності та особистісного спрямування на здобуття якісної освіти, оволодіння сучасними інтернет-технологіями, розвитку творчого потенціалу висвітлюються у дослідженнях: Л. Андрощук, Т. Благової, Т. Зузяк, С. Лавриненко, О. Мартененко, І. Спінула, О. Пархоменка, О. Плахотнюка, В. Чуби, Яо Пейчань та ін.

Відзначаючи активний інтерес і очевидну зацікавленість феноменом самоорганізації представниками різних галузей наукових знань, зазначимо, що проблема формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін поки що не знайшла належного відображення у дослідженнях вітчизняних і закордонних науковців, а в існуючих роботах розкриваються лише деякі аспекти педагогічної самоорганізації в контексті підготовки фахівців, зокрема, мистецького профілю. Таким чином, формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографії виступає як актуальна і сучасна проблема педагогіки мистецької освіти, вирішення якої потребує розв'язання таких суперечностей і протиріч між:

- специфічним художнім змістом фахової підготовки студентів-хореографів та недооцінкою його потенціалу у формуванні умінь навчальної самоорганізації;

- суттєвим збільшенням обсягу навчальної інформації, урізноманітнення змісту, видів і форм освітньої діяльності та необхідністю їх швидкого і раціонального опанування;

- посиленням особистісної ролі суб'єктів навчання у здобутті хореографічної освіти та недостатнім делегуванням їх повноважень для самостійного вирішення навчальних проблем і завдань;

- прагненням студентів самостійно організувати та спрямувати себе на освітню діяльність та відсутністю відповідних знань, досвіду і практичних навичок самоосвіти, саморефлексії.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра

педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний номер 0116U003481). Тему дисертації затверджено Вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 15 від 29 травня 2023 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність результатів дослідження підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Вперше визначено сутність поняття «уміння навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін» (як комплекс мотивовано-вольових дій активно-пізнавального характеру, спрямованих на реалізацію функцій самостійного, раціонального планування, самоуправління та самоконтролю щодо власної освіти з метою досягнення найбільш продуктивних результатів та ефективного особистісного, професійного і творчого саморозвитку та самореалізації в галузі хореографічного мистецтва); виокремлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови (підвищення самомотивації студентів до професійного самовдосконалення; активізація самостійної освітньої діяльності студентів-хореографів у різних формах організації навчання (аудиторна, дистанційна, самопідготовка); стимулювання майбутніх викладачів хореографічних до саморефлексії та аналізу власних початкових дій) формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки; розроблено й апробовано авторську методику формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки. Уточнено сутність понять «синергетика», «самоорганізація», «педагогічна самоорганізація» в контексті проблеми дослідження; конкретизовано шляхи реалізації потенціалу самоорганізації в системі професійної підготовки викладачів мистецьких дисциплін. Подальшого розвитку набули зміст, форми, засоби та методи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки.

Практичне значення дослідження визначається: експериментально підтвердженою ефективністю запропонованої методики та її спрямованістю на підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти мистецького профілю; перспективністю використання матеріалів, висновків і експериментальних даних дослідження для доповнення і оновлення змісту фахових (теоретичних і виконавських) дисциплін, передбачених програмою професійної підготовки

бакалавра за спеціальністю 024 Хореографія, а саме: «Історія хореографічного мистецтва», «Практикум з хореографічної підготовки», «Методика роботи з дитячим хореографічним колективом», різних видів педагогічної практики, для написання науково-методичних праць.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 201 від 29 травня 2023 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1108 від 31 травня 2023 р.); Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 45 -н від 01 червня 2023 р.).

Основні положення та результати дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: *міжнародних* – «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, процеси розвитку» (Бердянськ, 2020), «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи» (Київ, 2021), «Модернізація наскрізної виконавської підготовки учнівської молоді в сучасній мистецькій освіті» (Київ, 2021), «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2022), «Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи» (Суми, 2020), «Модернізація наскрізної виконавської підготовки учнівської молоді в сучасній мистецькій освіті» (Київ, 2023); *всеукраїнських* – Всеукраїнський науково-методичний онлайн-семинар «Інфомедійна грамотність викладача мистецьких дисциплін у сучасному освітньому просторі» (Мелітополь, 2020).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні результати дисертації висвітлено у 9 публікаціях автора, з них 8 – одноосібні, з-поміж яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – у зарубіжному науковому журналі, який включено у наукометричну базу Scopus; 4 тези – у матеріалах науково-практичних конференцій (1 тези – у співавторстві).

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Наукові публікації, які відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Короткевич К. Є. Поняття самоорганізації навчання у контексті професійної підготовки майбутніх викладачів хореографічних дисциплін. *Молодь і ринок : щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2020. № 3–4. С. 162–166. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.216809>.

2. Короткевич К. Є. Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін: педагогічні принципи та умови. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія Педагогічні науки*. Київ : КУіБГ, 2021. Вип. 4 (69). С. 68–75. DOI : <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.8>.

3. Короткевич К. Є. Методичні основи формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін. *Наукові записки Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький, 2022. Вип. 207. С. 167–171. DOI : <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-167-171>.

4. Короткевич К. Є. Критерії та методи діагностики умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 59. С. 138–142. URL : <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/59/29.pdf>

Статті у закордонних наукових періодичних виданнях:

5. Yaroshenko O., Kilderov D., Komarovska O., Korotkevych K., Holinska T., Hutsan L., Shekhavtsova S. The factorial role of organizational culture in entrepreneurship education. *Academy of Entrepreneurship Journal*. 2020. Vol. 26. Iss. 3. 8 p. URL : <https://www.abacademies.org/articles/The-factorial-role-of-organizational%20-culture-in-entrepreneurship-and-entrepreneurship-education-1528-2686-26-3-368.pdf>

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

Опубліковані праці апробаційного характеру:

6. Короткевич К. Є., Соколова О. В. Структура умінь навчальної самоорганізації суб'єктів хореографічної освіти. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, процеси розвитку* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Бердянськ 22–23 квітня 2020 р.). Бердянськ : Вид-во БДПУ, 2020. С. 85–86.

7. Короткевич К. Є. Педагогічні умови формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін. *Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи* : збірник матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (Київ 14–15 травня 2021 р.). Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. С. 48–51.

8. Короткевич К. Є. Саморефлексія як складова навчальної самоорганізації студентів-хореографів. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства* : матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 14–15 жовтня 2022 р.). Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2022. Т. 1. С. 160–162.

9. Короткевич К. Є. Методичні аспекти активізації самоорганізованості бакалаврів хореографії у процесі фахової підготовки. *Модернізація наскрізної виконавської підготовки учнівської молоді в сучасній мистецькій освіті*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, квітень 2023 р.). Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 43–46.

Публікації Короткевич К. Є. відповідають усталеним вимогам, достатньо повно відображають суть та результати виконаного дослідження.

Рекомендації дисертації до захисту з урахуванням наукової зрілості пошукувача.

Дисертація Короткевич Ксенії Єгорівни «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

З урахуванням цього кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка рекомендує завершене самостійне дослідження Короткевич Ксенії Єгорівни «Формування умінь навчальної самоорганізації майбутніх викладачів хореографічних дисциплін у процесі фахової підготовки» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

За затвердження висновку проголосували: «за» – 13; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка

 Анатолій РАЦУЛ

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка

 Микола ДУБІНКА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецької освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка

 Світлана ЛАВРИНЕНКО

«29» серпня 2023 р.

